JAARVERSLAG 2019

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes
December 2019

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes
December 2019

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag 2019 van het Ministerie van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie, AZIOIE. In dit jaarverslag worden de werkzaamheden, en behaalde doelen in 2019 de revue gepasseerd, en wordt een blik geworpen op het jaar dat voor ons ligt.

2019 was geen makkelijk jaar. De nadruk lag op het op orde brengen van de financiele situatie van Land Aruba. Het nakomen van alle in november 2018 gemaakte afspraken met Nederland, bleek niet eenvoudig te zijn. Desondanks is het ons gelukt om de doelen te behalen: een begrotingstekort van maximaal 0.5%.
Het op orde brengen van de financiële wantoestand, en tegelijkertijd het hoofd bieden aan de grootste migratiecrisis in de regio door de crisis Venezuela, bleek de grootste uitdaging te zijn. Ik verwacht dat dit de grootste uitdaging zal blijven in 2020.

Desalniettemin zullen wij ons conctreren op ons primair doel: de mens centraal zetten. Wij blijven ons inzetten voor het bereiken van de 2030 Sustainable Development Goals (SDGs) met steun van de Verenigde Naties.

Ik hoop dat u dit jaarverslag informatief zult vinden, en ben gaarne tot nadere toelichting bereid.

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes
December 2019

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE ZAKEN 1

1.1: AFSPRAKEN REGEERACCOORD "HUNTO PA ARUBA"

Het ministerie van Algemene Zaken coördineert het algemene regeringsbeleid. En dit beleid heeft in ruime zin als uitgangspunt het behartigen van het algemeen belang van het Arubaanse volk waarbij de mens centraal staat.

In het verlengde hiervan en met inachtneming van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's), zoals door de Verenigde Naties gehanteerd, zijn er een aantal prioriteiten gesteld. In het Regeeraccoord "Hunto Pa Aruba" hebben de coalitiepartijen afspraken gemaakt over de beleidsuitgangspunten van Kabinet Wever-Croes.

De Minister van Algemene Zaken is belast met de uitvoering van de afspraken gemaakt in hoofdstuk 1. Het betreft hier een 12-tal doelen, waarvan 9 reeds zijn opgestart en in ver gevorderd stadium verkeren, en de overige 3 in 2020 zullen worden opgestart.

DOELEN	STATUS
1. Introduci un "Ley di Financiamento di Partidonan Politico", cu e meta pa trece claridad riba e fuentenan di placa di campaña y ademas pa separa interesnan politico y comercial.	Opgestart / Staten
2. Den e prome aña di gobernacion lo entrega un ley na Parlamento pa introduci un "Begrotingskamer" pa garantisa transparencia y efectividad di e procesonan financiero di gobernacion y un "Integriteitskamer" pa vigila y garantisa e integridad di gobernantenan y funcionarionan publico.	Opgestart
3. Traha riba un ley nobo encuanto "Screening di Ministronan".	Opgestart / Staten
4. Introduci un Codigo di Conducta pa ministro y parlamentarionan pa asina evita actonan of conducta cu por crea duda den nan integridad.	2020
5. Introduci legislacion of reglamentacion adicional pa elimina/limita corupcion den gobernacion.	Opgestart
6. Institui un comision cu ta consisti di expertonan pa scrutina e Ley di Eleccion (Kiesverordening) a fondo pa actualisa, modernisa y conseha Gobierno al respecto.	Opgestart
7. Introduci e ley di Ombudsman den e prome aña di gobernacion pa asina tin un defensor di pueblo pa garantisa proteccion riba tur nivel.	Opgestart / Staten
8. E ley aki, acompaña pa un "klokkenluidersregeling", mester brinda proteccion di no wordo persigui na esnan cu ta denuncia corupcion tanto paden como pafo di e aparato gubernamental, cu ta haci keho y por duna prueba di acto di corupcion of otro incumplimento administrativo, incluso den companianan of fundacionnan di Gobierno.	Opgestart
9. Evalua e posibilidad pa institui un Corte Constitucional cu ta fortifica nos sistema democratico pa di tal forma introduci "checks and balances" haciendo posibel pa somete cualkier ley y decision na prueba di nos Constitucion.	2020
10. Democracia interactivo. E avancenan tecnologico ta amplia e posibilidadnan pa gobernacion yega mas lihe y facil cerca pueblo. Informacion confiabel ta un condicion pa no solamente informa, pero tambe haci hende consciente, activo y critico. Nos lo amplia e posibilidadnan digital no solamente pa mehora servicio, pero pa pueblo por duna su aporte digitalmente den tur proyecto di ley cu ta keda trata den Parlamento y ta mas envolvi den tumamento di decision cu ta toca nan.	Opgestart
11. Institui un comision di experto pa evalua e miho forma pa depolitisa maneho di personal pa evita mal uzo pa metanan politico.	2020
12. Lo introduci un procedura nobo, anticipando riba modernisacion di e ley di Contabilidad, cu na momento cu un minister kier desvia di e reglanan di contabilidad encuanto destaho publico, e lo mester manda e decreto ministerial pa conseho cerca DF y CAD cu lo evalua e motibonan pakico e minister kier desvia y duna conseho na e minister. E decreto ministerial aki mester keda publica hunto cu e consehonan menciona.	Opgestart

Daarnaast zijn er meerdere doelen gesteld, zoals neergelegd in de Beleidsvoornemens behorende bij de Begroting 2019. Deze doelen zijn voor de meerderheid gehaald. In de hierna volgende hoofdstukken inzake Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie wordt nader ingedaan op deze doelstellingen. Alvorens op deze gebieden in te gaan, volgt hierna een relaas van andere werkzaamheden en doelstellingen die in 2019 een belangrijke rol hebben gespeeld.

1.2: COMMUNICATIE

Het Kabinet Wever-Croes blijft de nadruk leggen op goede informatieverstrekking aan burgers. Om deze reden is in 2019 verder gewerkt aan de versterking en verduurzaming van het Bureau Voorlichting (BUVO), en aan de officiele app van de Regering van Aruba, "Gobierno di Aruba" waarop op zeer efficiente wijze de meest relevante informatie van de Regering van Aruba beschikbaar is.

Er is in 2019 ook geinvesteerd in het on-line dagblad van de Regering van Aruba, "Isla on-line", die dagelijks van maandag tot en met vrijdag wordt gepubliceerd, en die nieuws bevat over de werkzaamheden van de Ministers en de onder hen ressorterende diensten.

In 2019 zijn elke week tenminste twee persconferenties gehouden, en de nieuwe perszaal is in september gelanceerd. In deze gerenoveerde ruimte hebben de leden van de pers meer ruimte om hun werkzaamheden uit te voeren.

Communicatie is de sleutel voor een goed geinformeerde bevolking, en in 2020 zal nader worden gewerkt aan structurele communicatie tussen de Regering en de bevolking. In 2020 zal ook worden gewerkt aan de media wet.

1.3: KONINKRIJKSRELATIES

Sinds het aantreden van Kabinet Wever-Croes heeft de Minister President structureel gewerkt aan de versterking van de banden tussen Aruba, Curacao en Sint Maarten. Gelet op de kleinschaligheid van ons land, moet Aruba samenwerken met landen in de regio. De Minister President heeft aangegeven dat deze nauwere samenwerking niet leid tot autonomie verlies, in tegen deel, het maakt de landen sterker in de strijd om de autonomie te behouden.

In 2019 zijn de ministers presidenten van Aruba, Curacao en Sint Maarten driemaal bij elkaar gekomen. Noemenswaardig is dat de vergadering in januari ook werd bijgewoond door de ministers van financiën van de drie landen, en dat de vergadering van september ook werd bijgewoond door de minister president van Nederland.

Op deze vergaderingen wordt gesproken over nauwere samenwerking op gemeenschappelijke gebieden, zoals integriteitsbevorderdering, migratieproblematiek, calamiteitbestrijding.

Op 26 oktober 2018 hebben de Ministers President een samenwerkingsprotocol ondertekend om de Sociaal Economische Raden te laten samenwerken in het organiseren van een symposium over arbeidsmigratie. Dit symposium heeft op 9 en 10 mei 2019 in Curacao plaatsgevonden, en was zeer succesvol.

De relatie tussen Aruba en Nederland was lange tijd onder druk en kenmerkte zich door spanning, sinds de hongerstaking van de ex Minister President van Aruba in juli 2014. Nederland had geen vertrouwen meer in Aruba omdat de (voormalige) Regering van Aruba zich niet aan de afspraken hield. Kabinet Wever-Croes heeft gewerkt aan het opbouwen van het vertrouwen. Met de Staatssecretaris, later Minister van Koninkrijkaangelegenheden is hierover regelmatig contact. In november 2018 is een protocol ondertekend met nieuwe afspraken over het normenkader voor 2019 tot en met 2021. Er zijn ook afspraken gemaakt over het afbouwen van het toezicht door het Caft, en Aruba zal tegelijkertijd werken aan het oprichten van de eigen Begrotingskamer, en zo de financiele autonomie weer in eigen handen krijgen.
In 2019 heeft de Minister President drie vergaderingen van de Rijksministerraad bijgewoond, waarbij agendapunten die relevant zijn voor Aruba, werden besproken.

1.4: CALAMITEITEN, CLIMATE CHANGE EN HACKING

Het jaar 2019 was een zeer actief jaar, en ondanks de uitdagingen toch een succesvol jaar v.w.b. het beheersen van nationale rampen. Hierna volgen puntsgewijs de resultaten:

- In maart 2019 heeft Aruba deelgenomen aan Carib Wave, met positieve resultaten v.w.b paraatheid.

• In 2019 is het digitaliseringsproject van het Bureau Rampenbestrijding Aruba (BRA) "RAVEN" afgerond, na 3 jaar intensieve werkzaamheden in samenwerking met medewerkers van Disaster Management van California. Aruba heeft hiermee een zeer uniek digitaal systeem gekregen ter ondersteuning bij calamiteiten. 142 personen hebben deelgenomen aan de lancering hiervan.

• In april heeft Aruba een MOU ondertekend met de Secretary of State van de Verenigde Staten inzake de 'Caribbean Resilience Partnership'

• Het handboek 'Aruba Incident Management System' is opgesteld en uitgereikt aan NGO's, private en publieke sector, voor een uniforme aanpak van calamiteiten.

• In augustus heeft de nationale training in geval van orkanen, HURREX plaatsgevonden. Over het algemeen is er een grote vooruitgang geboekt in de coordinatie tussen lokale instanties.

• 49 scholen hebben onder leiding van BRA in 2019 een noodplan ontwikkeld en een crisis team ingezet; dit is een novum in de regio.

• Over de crisis massainflux Venezuela vergadert het Beleidsteam met de minister president eenmaal per maand.

• In november is het HOH Ziekenhuis het slachtoffer geworden van een cyber aanval. Dit is geëscalleerd op crisis niveau om het ergste te voorkomen. De noodtoestand is nog steeds geldig, maar de gezondheid van de patienten loopt geen gevaar meer. Er is een crisis manager aangesteld om de crisis in kaart te brengen en om voorstellen te doen voor verbetering.

In de begroting zijn middelen opgenomen voor een 'Crisisparaatheids fonds' van Afl. 1.9 miljoen. Deze fondsen zijn voor het eerst in 2019 benut om de crisis manager bij de HOH ziekenhuis aan te trekken. Uit deze fondsen kunnen de eerste kosten sneller bij een crisis worden gedekt. Daarnaast beschikt BRA nu over een extra vrachtwagen, waardoor de mobiliteit bij calamiteiten is verbeterd.

BRA is door verschillende internationale organisaties bezocht om het calamiteitenplan van Aruba te evalueren. Deze organisaties hebben veel lof voor de wijze waarop Aruba is voorbereid. BRA heeft in 2019 de voorzitterschap op zich genomen van het 'Dutch Caribbean Unified Command', bestaande uit de landen Aruba, Curacao en Sint Maarten en de BES-eilanden.

1.5: MIGRATIECRISIS VENEZUELA EN ASIELPROBLEMATIEK

De migratiecrisis in Venezuela zorgt voor continue bezorgdheid in Aruba. Het aantal personen afkomstig uit Venezuela sinds 2015 zonder een legale status neemt steeds toe en bedraagt thans meer dan 10% van de bevolking. Zij komen Aruba binnen via luchtverbinding, als toerist, en gaan niet terug. Een enkeling komt met bootjes binnen, een zeer gevaarlijke tocht. De wanhoop in Venezuela brengt mensen tot het punt dat zij hun leven op het spel zetten.

Daarnaast zijn er inmiddels 2000 asielverzoeken ingediend; deze verzoeken worden behandeld op basis van de asielprocedure die voldoet aan internationale standaarden.

De asielproblematiek wordt nauwlettend gevolgd, op het hoogste niveau tussen de Minister President en de Minister van Buitenlandse Zaken van Nederland. Er worden ook gesprekken gevoerd met internationale organisaties zoals UNHCR en het Rode Kruis.

De grens tussen Aruba, Bonaire en Curacao met Venezuela werd in februari door Venezuela eenzijdig gesloten. Een duidelijke reden werd niet gegeven. In mei heeft Venezuela aangekondigd de grens met Aruba te willen openen. Aruba heeft op dat moment de grens gesloten, aanvankelijk voor een periode van twee maanden. De grenssluiting is sindsdien verlengd, en geldt tot 10 februari 2020.

De impact van de crisis in Venezuela op de precaire financiële situatie van Aruba, de gezondheidsrisico's, de druk op onderwijs, arbeid, infrastructuur en op het sociale sector, werd tot nu toe helemaal gedragen door de regering. De regering van Aruba is steeds bezig met het ontwikkelen, het toe- en aanpassen van strategieën en het bijstellen van plannen om de situatie onder controle te houden. Om deze geëxporteerde crisis het hoofd te kunnen bieden vergt ontzettend veel energie, en daadkracht om moeilijke beslissingen te nemen.

Deze beslissingen, variërend van het aanstellen van Ketenmanagers Venezuela problematiek, het creëren van twee asiel-interview teams (17 man) om het explosieve aantal asielverzoeken te kunnen behandelen, het actualiseren van de Landsverordening Toelating en Uitzetting (LTU), het optimaliseren en de versterking van grenscontroles, de implementatie van het "Schiphol model", tot het introduceren van de Aruba –ESTA, API en PNR en Caribisch Visum voor Venezolanen in 2020, gebeurt zo "budgetneutraal" mogelijk en binnen het kader van inperkingsmaatregelen afgesproken met Nederland in november 2018. Deze situatie is echter niet meer houdbaar. Recentelijk heeft Nederland hulp aangeboden aan de Caribische delen van het Koninkrijk in de vorm van een bestedingsfonds. Aruba is zeer dankbaar voor deze geste, maar vreest dat gelet op de toenemende wanhoop in Venezuela, dit een druppel is op een gloeiende plaat.

Aruba heeft dan ook de sterke voorkeur dat de grens met Venezuela dicht blijft, maar heeft begrip voor het voorstel van de Koninkrijkspartners om naar een gecontroleerde en gefaseerde grensopening te werken, nadat het Caribisch visum voor Venezolanen in werking is getreden.
De verantwoordelijkheid en prioriteit van de regering en de bevolking, is om ervoor te zorgen dat Aruba een veilige haven is en blijft.

1.6: GENDER- EN VROUWEN BELEID

Gevolg gevende aan het regeringsbeleid dat gebasseerd is op de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs), heeft het Kabinet Wever-Croes, dat bovendien wordt geleid door de eerste vrouwelijke premier van Aruba, aangegeven dat hoewel er op Aruba substantiële vooruitgang is geboekt, ongelijkheden met meisjes- en vrouwenrechten in hun sociaal-economische status en welzijn nog steeds bestaan. Daarom heeft de premier zich ingezet om acties omtrent gendergelijkheid op zowel de nationale agenda als op internationale fora te versterken en na te streven.

Op nationaal niveau is extra nadruk gelegd op het uitbannen van alle resterende vormen van discriminatie van vrouwen, genderongelijkheid en het bevorderen van de onafhankelijkheid van vrouwen en meisjes met inachtneming van mensenrechten. Aan het begin van het jaar werd door de raadadviseur voor multilaterale instellingen een ontwerp-nota over gender opgesteld, waarin verschillende potentiële gebieden werden beschreven om te adresseren.

Tijdens het bezoek van de Minister President aan de 74e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) in september, heeft een bijeenkomst met de directeur van UN-WOMEN mw. Phumzile Mlambo-Ngcuka, plaatsgevonden. UN-Women is de aangewezen entiteit van de Verenigde Naties voor gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen, en is toegewijd het bereiken van deze doelstellingen. De bijeenkomst heeft ertoe geleid dat Aruba een 'terms of reference' (TOR) met UN-Women heeft ondertekend om een nationaal genderbeleid en het institutionele kader hiervoor te ontwikkelen.

Vervolgens is de eerste stap genomen in de richting van het ontwikkelen van een gender policy: UN-Women heeft in November 2019 een 'scoping mission' in Aruba met alle relevante stakeholders uitgevoerd, waarbij de publieke en private sector, NGO's en de academie bij elkaar zijn gebracht door middel van een workshop, naast het houden van afzonderlijke gesprekken. Het traject loopt verder in 2020.
Bovendien heeft de premier gepleit voor gendergelijkheid bij de 63e Commissie voor de status van vrouwen bij de Verenigde Naties die in maart werd gehouden.

De Nederlandse minister OCW bezocht Aruba op 6 februari 2019 en organiseerde een lunch rond het thema Emancipatie. De verlenging van het Emancipatieprotocol dat in juli 2017 werd ondertekend, werd besproken en de Minister-President en minister OCW hebben ook de rol van vrouwen op politiek-bestuurlijk, educatief en breder sociaal gebied besproken. Gebieden waar het protocol het werk dat wordt verricht met UN-Women kan aanvullen, zullen nu verder worden onderzocht om dubbel werk te voorkomen.

De Minister President gaf een keynote speech bij de Global Summit of Women, in juli in Basel, wat een Davos voor vrouwelijke leiders is. De privé sector was aanwezig en de speech van de Minister richtte zich vooral op de mogelijkheden om zaken te doen in Aruba, en de rol van vrouwen in Aruba.

1.7: RAAD VOOR OUDEREN (RaVO)

Aruba kampt met een snelle veroudering van haar bevolking. Het aandeel van ouderen in onze samenleving neemt snel toe. Daarnaast is de levensverwachting van ouderen op Aruba ook toegenomen. De groep ouderen op Aruba wordt niet alleen groter, maar ze leven ook steeds langer.

Op basis van de diverse Censussen op Aruba in de afgelopen 60 jaar is goed te zien hoe de veroudering op Aruba is verlopen:

1961	4.9%
1972	7.4%
1981	9.5%
1991	10.3%
2000	11.2%
2010	16.8%

Het aandeel van ouderen in onze samenleving is tussen 1961 en 2010 meer dan verdrievoudigd. In diezelfde periode is de totale bevolking van Aruba meer dan vedubbeld. Gedurende 2018 is de groep ouderen van 62 jaar en ouder gegroeid tot om en nabij de 20.000 personen. De groep ouderen op Aruba wordt als volgt gekenmerkt:

- 72,5 % is geboren in Aruba of in de voormalige Nederlandse Antillen.
- 89,9 % heeft de Nederlandse nationaliteit.
- 9 van de 50 (18%) ingezetenen van Aruba is 62 jaar of ouder.
- 72,2 % van ouderen zijn jonge ouderen: 62 – 74 jaar
- 22% zijn ouderen: 75 – 84 jaar.
- 5,8% zijn oude ouderen: 85 jaar of ouder.

De impact van de snel groeiende groep ouderen op de Arubaanse samenleving is groot. Deze manifesteert zich met name op de terreinen van zorg, pensioenen, inkomen en armoede, huisvesting en gezondheidszorg.

De minister president vind het belangrijk dat de aangelegenheden aangaande ouderen in onze samenleving de nodige aandacht krijgen. Zij acht dialoog en advisering over de problematiek en het welzijn van ouderen van belang. Onze samenleving moet goed voorbereid zijn op de gevolgen van de snelle veroudering van haar bevolking. Er moet rekening worden gehouden met en goed worden geluisterd naar de specifieke behoeftes van ouderen in onze samenleving.

In augustus dit jaar werd per ministeriële beschikking een commissie ingesteld die zich moest buigen over de instelling van een ouderenraad. De 'Technische Commissie Ouderenraad' (TCO) zal een rapport uitbrengen met aanbevelingen rond de instelling, inrichting, doel- en taakstelling, maar ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Raad Voor Ouderen (RaVO). De RaVO zal een op zichzelf staande raad worden met haar eigen taken en bevoegdheden. Inzake de eerste samenstelling van de RaVO zal de TCO een aanbeveling uitbrengen.

Voor de RaVO zal een reglement worden ontworpen waarin de regels voor het functioneren van de RaVO gelden, zijn neergelegd. De RaVO zal worden ondersteund vanuit het Secretariaat van de SER.

Medegelet hierop is het zeer wenselijk en aan te raden dat de RaVO van meet af aan de secretariële ondersteuning heeft van het Secretariaat van de SER. Hierdoor is de aanpassing van het instellingsbesluit van het Secretariaat van de SER van groot belang. De TCO heeft zich ook daar over gebogen. Met het oog op deze aanpassing van het instellingbesluit is het de verwachting dat de RaVO in het eerste kwartaal van 2020 officieel wordt ingesteld.

De instelling van een ouderenraad is in het Regeerakkoord 'Hunto Pa Aruba' opgenomen, en is ook een van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties". Het bestaan van een RaVO een belangrijke stap in het waarborgen van een betere levenskwaliteit van onze ouderen, degenen die ons land hebben gediend en gebouwd.
Het is bovendien noemenswaardig te stellen het Secretariaat van de SER naast het secretarieel bijstaan van de RaVO in de toekomst andere adviesorganen zal kunnen ondersteunen. Hierbij wordt gedacht aan onder meer in te stellen Migratie Adviesraad (MAR).

1.8: SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Het aankomend jaar 2020, zal 5 jaar na dato zijn dat de '2030 Agenda on Sustainable Development en de Sustainable Development Goals' (SDGs) zijn aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. De VN heeft al aangekondigd dat de komende decennia in het teken zal staan van actie (de zogeheten "Decade of Action") om de ambitieuze doelstellingen waar te maken. Dit is ook de leidraad voor de Nationale SDG Aruba Commissie (SDG Cie), onder leiding van de Minister President.

In 2019 is een strategisch plan door de Commissie opgesteld dat gestalte geeft aan de uitvoering hiervan. De volgende Voluntary National Review is in 2021, waar Aruba de vooruitgang die is gemaakt met het SDG implementatie proces gezamenlijk met de landen binnen het Koninkrijk zal presenteren aan de VN. Met deze stip op de horizon, zullen er verdere stappen worden gemaakt om de SDGs in onze samenleving te stimuleren. Sinds de introductie van de SDGs in 2015, heeft er een omslag plaatsgevonden binnen de overheid, het maatschappelijk veld en het bedrijfsleven waar de SDG-agenda is opgepakt en waar uitvoering aan wordt gegeven. De SDGs inspireren en de groep die actief en bewust een positieve bijdrage hieraan levert, groeit.
Door de alomvattendheid van de SDGs kunnen lopende projecten hieraan worden gekoppeld, kunnen nieuwe activiteiten worden ontplooid en kunnen nieuwe samenwerkingsverbanden worden opgestart. Op dit moment is het essentieel om dit verder te versnellen en op te schalen om een "whole-of-society approach" verder vorm te geven.

Het 'Voluntary National Review' mechanisme spoort het SDG implementatie-traject in de deelnemende landen aan door een regelmatige en inclusieve evaluatie van de vooruitgang van SDG implementatie. Het rapport zal worden gebaseerd op de samenlevingsbrede inzet op de SDGs, waar de mijlpalen van de overheid, de private sector, maatschappelijke organisaties, academische instituten en individuele burgers worden meegenomen. Na het voldoen van de eerste Voluntary National Review rapportage van Aruba in 2017 gezamenlijk met de landen van het Koninkrijk, biedt de 2e rapportage een bevorderlijk momentum voor Aruba om duidelijk haar bereikte prestaties onder aandacht te brengen op het internationale podium. Het reeds in 2019 gepresenteerde Nationaal Strategisch Plan dient als een door de samenleving breed gedragen actie georiënteerde plan waar er verder op gebouwd kan worden.

Om de SDG implementatie verder vorm te geven en coöperatie op regionaal en internationaal niveau te versterken met het doel de prioriteiten en doelstellingen van Aruba te bereiken, verleent de Voluntary National Review zich als een ultiem mechanisme. Enerzijds biedt het de mogelijkheid om Aruba als 'Model on Sustainable Development' breder te presenteren en haar koploperspositie in de regio/met andere Small Island Developing States te bestendigen. Anderzijds kan door middel van partnerschappen aan verbeteringen worden gewerkt.

De hoofdlijnen van het meerjarig strategisch en jaarplan van de SDG Commissie is opgesteld a.d.h.v. de MAPS approach van de VN en heeft een focus op de volgende 3 gebieden: Mainstreaming, Acceleration en Policy Support. In 2020 zal de SDG commissie zich moeten focussen op het initiëren van het Voluntary National Review proces, voor Aruba's rapportageplicht in 2021, evenals continuïteit van de implementatie in Aruba gegarandeerd faciliteren. De SDG Commissie omarmt in haar werkzaamheden het credo dat 'business as usual will not be sufficient' om de SDGs te behalen.

1.9: BIJZONDERE COMMISSIES

Omdat bepaalde aangelegenheden ministerie overstijgend zijn, heeft de Minister President bijzondere commissies ingesteld, die onder haar leiding aan de regering aanbevelingen moeten doen.

• Legaliseren van Medicinale Cannabis

Deze commissie is belast met het voorbereiden van de voorstellen teneinde de legalisering van medicinale cannabis mogelijk te maken. In 2019 is veel werk verzet, en inmiddels is de eerste stap gezet welke het mogelijk maakt om importvergunningen te geven terzake van de import van olie, zalf en capsule CBD. Verder wordt nagegaan of Aruba geschikt is voor de productie van medicinale cannabis exclusief voor export doeleinden. In 2020 wordt de beslissing genomen. Recreationeel gebruik van cannabis wordt niet overwogen.

• Social assessment: Onderzoek procedures Rishandroh Anastacia en Eugene Frans

Deze commissie heeft in kaart gebracht welke procedures romdom de meldingen, de zorg en de dood van deze twee jongens hebben gefunctioneerd, en welke procedures niet hebben gefunctioneerd. Aan de hand van de bevindingen zijn aanbevelingen gedaan die in uitvoering zijn bij de ministers belast met sociale zaken, justitie en onderwijs.

• Inclusie van mensen met speciale behoeften

In 2019 heeft de commissie inclusie kunnen inventariseren wat de struikelblokken zijn voor wat betreft inclusie van mensen met speciale behoeften. Onderwijs is als eerste terrein gekozen om te werken aan verandering. Er zijn afspraken gemaakt met de Inspectie Onderwijs om een nader onderzoek te doen bij de Scol Dununman, om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Inmiddels is voor de groep studenten die Scol Dununman in 2019 moesten verlaten, via home-schooling gezorgd voor een vervolg onderwijs. Een structurele vervolgopleiding, een voortgezet speciaal onderwijs, moet nog worden geregeld. Voor 2020 zal de commissie in samenwerking met Directie Onderwijs werken aan de toelating van kinderen met speciale behoeften tot het regulier kleuteronderwijs.

• Prijscontrole

Deze commissie is op voorstel van de Minister President ingesteld, om op multi disciplinair niveau rigoureuze controles uit te voeren in met name supermarkten, bestaande uit DEHZI, DVG, DIMP, Dienst Huur- en Consumentenzaken, DSZ, Fundacion CAS, KPA. Deze commissie heeft in 2019 elke maand multidiscilpinaire controles uitgevoerd bij de supermarkten, met name door DEZHI, DVG en KPA. Er wordt met name gecontroleerd op de prijzen, op hygiëne en op de vervaldatum van de producten. Als gevolg hiervan zijn sancties opgelegd, en zijn er supermarkten gesloten. In 2020 zal de commissie bovendien de aandacht vestigen op bewustwording bij de consumenten.

• Seksueel Misbruik minderjarigen

Deze commissie moet op multi disciplinair niveau nagaan hoe de procedures en de wetgeving aangepast moeten worden, teneinde te komen tot hogere straffen. Er wordt thans de laatste hand gelegd aan de wetgeving om de straffen te verhogen, voor de invoer van het meldpunt. De commissie zal in 2020 verder een studie verrichten naar de bestaande procedures en aanbevelingen doen voor verbetering.

• Ken ta Betico

Deze commissie is in het leven geroepen om documentatiemateriaal voor te bereiden over de rol van Betico Croes in de totstandkoming van de Status Aparte van Aruba. De commissie werkt thans aan de ontwikkeling van nieuw materiaal dat vóór de volgende Dia di Betico, op 25 januari 2020, beschikbaar zal worden gesteld aan de scholen en dat gepubliceerd zal worden op een website, die voor een ieder toegankelijk is.

• Versterking Democratisch Bestel

De Commissie versterking democratisch bestel is op 9 april 2018 door de Minister President en de Minister van Justitie, Veiligheid en Integratie bij MB ingesteld. De reeds bestaande Hoge Colleges van Staat, de Staten, de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer, hebben hiermee ingestemd en zijn ook alle lid. Reden voor instelling van de commissie is dat in het Regeerakkoord 'Hunto pa Aruba' van 1 november 2017 is aangegeven dat de Hoge Colleges van Staat een belangrijke rol spelen bij de waarborging van de checks and balances binnen het Arubaanse staatsbestel, dat zij die taak in volstrekte onafhankelijkheid en onpartijdigheid moeten kunnen uitoefenen. In de praktijk is gebleken dat het noodzakelijk is om de randvoorwaarden voor die onafhankelijkheid en onpartijdigheid van deze colleges te versterken. Hiertoe is de Commissie versterking democratisch bestel ingesteld.

Daarnaast wil de regering de deugdelijkheid van bestuur bevorderen door de instelling van nieuwe organen, zoals een Integriteitskamer, een Begrotingskamer en een Ombudsman/Kinderombudsman.

De Commissie heeft tot taak om wetsvoorstellen en convenanten te ontwikkelen voor de verzelfstandiging en de versterking van de bestaande Hoge Colleges van Staat en ten tweede om advies uit te brengen over de instelling, onderbrenging en inrichting van nieuwe staatsorganen ter waarborging van de democratische rechtsstaat.

In dit verband heeft de Commissie medio 2019 reeds twee grote wetgevingsprodukten opgeleverd: de ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Staatsregeling van Aruba (Tranche 1, inhoudende o.m. constitutionele verankering houdbare overheidsfinanciën en ombudsman) en de ontwerp-Landsverordening Raad van Advies (een geheel nieuwe regeling inclusief begrotingskamer). Beide ontwerpen zijn eind 2019 ter behandeling en goedkeuring aangeboden aan de Staten van Aruba en kunnen begin 2020 in werking treden.

Thans is de aandacht van de Commissie vooral gericht op Tranche 2 wijziging Staatsregeling, een nieuwe Landsverordening Algemene Rekenkamer en de ontwikkeling van de Landsverordening houdbare overheidsfinanciën. Deze wetgevingsproducten zullen naar verwachting in 2020 worden behandeld.

• Certificaat van Oorsprong

De behoefte bestaat om bij invoer van producten, met name alcohol en voedsel, een certificaat van oorsprong te eisen. Dit teneinde consumenten te beschermen tegen import van gecontamineerd drank en eten. Deze commissie heeft als taak na te gaan of deze wens breed wordt gedragen, en zo ja, om een voorstel te doen naar de randvoorwaarden. De commissie zal in 2020 aanvangen met de werkzaamheden.

• Actiecomité Hondenverordening

Op verzoek van de Minister President heeft de ingestelde adviescommissie een Nationaal Plan van Aanpak van de Straathondenproblematiek opgesteld, inclusief de aanpak van het afmaakhok en de Hondenverordening. Dit Nationaal Plan is op 25 juli aan de Ministerraad gepresenteerd en goedgekeurd, en daarbij is ondermeer bepaald dat een actiecomité zal worden ingesteld. De eerste vergadering van dit actiecomité is gehouden op 1 november 2019.

De leden van dit actiecomité zijn adviseurs van de ministeries betrokken bij de directe aanpak van dit plan; m.a.w. de trekker voor elk ministerie t.b.v. dit plan, te weten het ministerie van Algemene Zaken, tevens voorzitter, het ministerie van Justitie, Veiligheid en Integratie, het ministerie van Toerisme, Volksgezondheid en Sport, en het ministerie van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Milieu. Het actiecomité moet zorgdragen dat de voorgestelde acties worden gerealiseerd, zowel voor de directe aanpak als ook voor de aanpak op langere termijn.

Acties ondernomen in 2019:

- i.h.k.v. het nationaal plan is een tekenwedstrijd georganiseerd waar de kinderen van de basisschool de basisprincipes van de Hondenverordening moesten illustreren; er is door leden van de commissie een bezoek afgelegd aan de meeste basis scholen in Aruba; de tekeningen van de winnaars zijn ingelijst en geschonken aan de ministers als erkenning voor de steun van de ministers aan het nationaal plan.

- Het project van de ombouw van het afmaakhok tot een bewaarplaats, Centro di Control di Cacho. Deze ombouw vangt aan in januari 2020. Gelet op het kritiek van zowel lokalen als toeristen op de 'kill cage', heeft dit project de hoogste prioriteit.

- 2 auto's voor de Dog Catcher Unit zijn door het KPA beschikbaar gesteld.

- Er is ook gewerkt aan de aanpassingen van de Hondenverordening, en deze zijn al besproken met Directie Wetgeving en Juridische Zaken.

In 2020 zal worden gewerkt aan o.m. het opzetten van een centraal databestand voor alle honden, het opzetten van het beheer voor de Centro di Control di Cacho, het realiseren van een Dog Catcher Unit, het introduceren van een centraal meldnummer, het verzorgen van lezingen op scholen over verantwoordelijke hondeneigenaarschap, en aan de hand van actuele cijfers uit de CENSO2020, beleidsuitgangspunten voorstellen aan de regering.

1.10: KOSTEN BUREAU MINISTER PRESIDENT

In het Regeeraccoord "Hunto Pa Aruba" is afgesproken dat de Ministers in het Kabinet Wever-Croes met minder personeel zullen gaan werken dan de voorgangers. Er is afgesproken dat elk ministerie maximaal 25 medewerkers zal aantrekken, en in 2018 is voor het Ministerie van Justitie Veiligheid en Integratie het maximum verhoogd tot 30 gelet op de complexiteit van het ministerie.

Bij het bureau van de Minister President werken thans 21 medewerkers, een verschil van 126 minder dan de vorige Minister President. De daarmee gemoeide kosten bedrag Afl. 8,9 mijloen minder, of tewel 79% minder. Hiermee heeft de Minister President voldaan aan de afspraak gemaakt in het Regeeraccoord.

Bureau Minister President	Eman 2017	Wever-Croes 2019	Verschil	
Aantal medewerkers	147	21	- 126	-86%
Totale salariskosten	11.323.300	2.507.305	- 8.815.995	-78%

Ook de overige kosten van het Bureau van de Minister President zijn beduidend lager, met name de kosten van voorlichting en promotie en de kosten i.v.m. lease van voertuigen. De reis en verblijfkosten zijn in 2019 hoger uitgekomen. Van de post dienstreizen zijn in 2019 reis- en verblijfskosten bekostigd voor de minister president. Maar ook de reis- en verblijfskosten van de kwartiermaker Ombudsman, en de reis- en verblijfskosten van medewerkers van de SER die in mei naar Curacao moesten reizen om het symposium over arbeidsmigratie bij te wonen. Des al niettemin zijn de totale kosten veel lager dan voorheen.

Deze verlaging levert een besparing op van Afl. 839.000, of tewel 67%. Zo is onder meer ook besloten om te besparen op de post 'voorlichting en promotie' door meer gebruik te maken van de diensten van BUVO.

	2017	2018	verschil 17-18	2019	verschil 17-19
Reis- en verblijfskosten	155,400	144,000		166,000	
Voorlichting en promotie	1,008,600	175,000		176,500	
Lease voertuigen	58,500	45,500		41,000	
	1,222,500	364,500	-858,000	**383,500**	-839,000
			- 70%		- 67%

Hieronder volgt een uiteenzetting van de dienst reizen van de minister president en de reden van de reizen in 2019:

AÑA 2019 BIAHENAN DI TRABOU DI PROME MINISTER EVELYN WEVER-CROES

PAIS	BIAHA	DIA	MOTIBO
CORSOU	2 BIAHA	2 DIA	Apertura di conferencia 'Road to Global Entrepreneur Summit 2019 pa stimula nos entrepreneurnan hoben pa participa y 'match' nan cu inversionista. * Tambe pa e reunion tripartite entre e Prome Ministernan di Aruba, Corsou y Sint Maarten.
HULANDA *Incl Estonia, Roma, Panama y Basel	3 BIAHA	12 DIA	***Na Hulanda** atende reunion cu PM Rutte riba e situacion na Venezuela, y a haya parti di e 23,8 miyon euro. Atende RijksMinisterRaad pa evita un aanwijzijng, dos biaha. ***Na Estonia** atende y hiba palabra na conferencia di e-Government pa acelera e implementacion na Aruba. ***Na Roma** riba invitacion di Vaticano, a ricibi bendicion di Papa Francisco pa pueblo di Aruba y a hiba conbersacion cu e Papa. ***Na Basel** atende y hiba palabra na Global Summit of Women 2019 y elabora riba nos vision di innovacion, nos vision economico y nos vision di turismo. ***Na Panama** atende traspaso di mando di Presidente di Panama, y estrecha lasonan entre Aruba y Panama.
ST. MAARTEN	1 BIAHA	1 DIA	Atende reunion anual di Reino riba relacion exterior (KoninkrijksOverleg Buitenlandse Betrekkingen) entre Hulanda, Aruba, Corsou y Sint Maarten, enfoca primordialmente riba e tema Venezuela y asina convence Reino pa introduci e exigencia di visa pa Venezuela.
NEW YORK	2 BIAHA	7 DIA	* Atende y hiba palabra na Nacionan Uni den e Commission on Status of Women 63, promoviendo y raportando e avancenan cu hende muhe ta haciendo na Aruba. * Pa Asamblea General di Nacionnan Uni, reunion cu State Department, conferencia di WTTC di turismo y energia.
WASHINGTON	1 BIAHA	2 DIA	Mision conhunto cu Premier di Corsou pa atende 13 reunion den 2 dia relaciona cu e crisis di Venezuela y e impacto riba nos islanan y riba e tema di e refineria, pa haya claridad di OFAC.
ST. THOMAS	1 BIAHA	2 DIA	Atende conferencia di Clinton Foundation caminda tin inversionista ta atende y hiba palabra pa promove Aruba su agenda di innovacion y economico pa crea
TOTAL	**10 BIAHA**	**26 DIA**	

Het bureau van de Minister President zal, met het beperkt aantal mensen en middelen, zich blijven inzetten voor het uitvoeren van het Regeerprogramma "Hunto Pa Aruba" en de Minister President blijven bijstaan in de uitoefening van haar taak.

"Alles zelf doen is optellen.
Samenwerken is vermenigvuldigen"

INTEGRITEIT

2

Een van de speerpunten van het regeerprogramma van het Kabinet Wever-Croes 2017-2021 is het ontwikkelen en de uitvoering van een Integriteitsbeleid. Dit beleid is gebaseerd op drie bouwstenen:

1. Bureau Integriteit
2. Integriteitskamer
3. Corporate Governance Code

In artikel 1, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2018 is als één van de aangelegenheden die tot de zorg van dit ministerie behoort, genoemd: het waarborgen en bevorderen van de integriteit binnen de overheid en de aan de overheid verbonden instellingen en bedrijven. In april 2019 heeft de Centrale Bank de resultaten gepubliceerd van een eerste 'corruption survey' die werd gedaan in november 2017. De resultaten zijn niet onverwacht, maar toch verontrustend. Een vervolg onderzoek is in eind 2019 opgestart.

Met de Stichting Deugdelijkheid Bestuur Aruba is in 2019 een overeenkomst gesloten om samen te werken aan een 'National Integrity Scan', waarbij Land Aruba de helft van de kosten zal dragen, en zich heeft verbonden om de aanbevelingen zo veel mogelijk te implementeren. Bedrijven uit de private sector en het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) in Nederland zullen het ander deel van de kosten dragen. Deze scan zal in het begin van 2020 worden uitgevoerd. Hiermee wordt bewezen dat het integriteitstraject niet alleen door het Kabinet Wever-Croes wordt gedragen, maar ook wordt gedragen door de NGO's, de private sector en het ministerie BZK.

2.1: INTEGRITEITSKAMER

De Minister heeft de Commissie versterking democratisch bestel met de taak van instelling van de Integriteitskamer belast. De randvoorwaarden voor de inbedding van de Integriteitskamer volgen uit een eerste advies van Raad van Advies inzake de instelling en inbedding van een Integriteitskamer.
Volgens het advies is voor het welslagen van een Integriteitskamer een integraal integriteitsbeleid nodig en er dienen integriteitsbevorderende maatregelen genomen te worden. De betrokkenheid van de Commissie versterking democratisch bestel is noodzakelijk, maar de Commissie kon nog niet starten met de voorbereidingen voor een landsverordening ter instelling van de Integriteitskamer. Omdat de Integriteitskamer een zogenaamd vast college van advies zal worden dat zijn constitutionele basis heeft in Hoofdstuk IV van de Staatsregeling van Aruba, behoeft voor de instelling van een Integriteitskamer de Staatsregeling niet te worden gewijzigd: deze kent immers al een basis voor degelijke colleges. Dit maakt het wetgevingstraject eenvoudiger. In 2020 zijn middelen beschikbaar gesteld voor het opstarten van dit traject.

2.2: CORPORATE GOVERNANCE CODE

In samenwerking met de Centrale Bank van Aruba wordt gewerkt aan het moderniseren van de Corporate Governance Code. In deze regelgeving worden regels vastgesteld waar overheids bedrijven en instituten zich aan moeten houden, teneinde good corporate governance te stimuleren. In een latere fase wordt ook de private sector onder deze regelgeving gebracht. De CBA heeft een wetsvoorstel terzake ingediend in juli 2019; aan de formalisering van de wetgeving wordt thans gewerkt. Ook wordt gedacht aan trainingen voor alle zittende en nieuwe leden van raden van de overheids bedrijven en instituten.

2.3: INITIATIEF VAN DE STATEN: OMBUDSMAN, LANDSVERORDENING SCREENING, LANDSVERORDENING FINANCIERING POLITIEKE PARTIJEN

De Staten van Aruba hebben op zich genomen om een deel van het integriteitstraject uit te voeren. De Staten hebben het initiatief genomen om drie ontwerp landsverordeningen opgesteld, die naar verwachting in het begin van 2020 behandeld zullen worden. Het gaat om de Landsveordening Ombudsman, de landsverordening screening politieke ambtsdragers en de landsverordening financiering politieke partijen.

2.4: BUREAU INTEGRITEIT ARUBA (BIA)

• Instelling Bureau Integriteit Aruba en aanwijzing Kwartiermaker

Met de invoering en operationalisering van het Bureau Integriteit Aruba zal worden bijgedragen aan de implementatie van het UN Anti-Corruptie verdrag, en eveneens aan de realisering van de UN Sustainable Development Goal nr. 16 'Peace, Justice and Strong Institutions'. Het Bureau is bij landsbesluit van 26 oktober 2018 no.14 ingesteld, en mw. Amalin Flanegin werd als kwartiermaker aangewezen.

Mw. Flanegin werd door de Centrale Bank Aruba, haar werkgever, ter beschikking gesteld voor de duur van zeven maanden, eindigend op 30 april 2019 zonder een financiële vergoeding. Deze detachering werd daarna tot 1 oktober 2019 verlengd.

Deze verlenging was noodzakelijk, gezien het feit dat de operationalisering van het Bureau, voornamelijk van sommige principiële projecten, zoals huisvesting, werving van een hoofd van dienst, monitoring en review ontwerp Landsverordening BIA meer tijd vereisten dan in eerste instantie gedacht werd. De kwartiermaker werd bij haar werkzaamheden ondersteund door mw Jenny Croes, die per 1 oktober 2018 ter beschikking werd gesteld door DRH en de Algemene Rekenkamer.

Voor de huisvesting is gezocht naar een pand die voldoet de specifieke huiscriteria die gesteld werden. Na diverse bezichtigingen is uiteindelijk gekozen voor het pand gelegen in de Koningstraat 78, dat gehuurd wordt voor een periode van 3 jaar sinds 1 mei 2019 tot 1 mei 2022. Het pand is sinds 1 juli 2019 in gebruik als de standplaats van mw. Jenny Croes, belast met de verdere operationalisering van het Bureau.

De ter beschikkingstelling van mw. Jenny Croes eindigt op 1 april 2020. Naar verwachting zal het Bureau op dat moment reeds bemand zijn met een hoofd van dienst en overig personeel. De indienst nemingen hebben langer op zich laten wachten door de uitdagingen op personeelsgebied, waardoor geen nieuwe overheids personeel kan worden aangetrokken. Hiervoor is inmiddels een oplossing gevonden,ven aangezien er voldoende interesse is getoond in deze functies, is de werving en selectie procedure weer opgepikt.

• Instelling van de Klankbordgroep Integriteit

Het doel van de Klankbordgroep is het begeleiden, adviseren, en het geven van feedback aan de minister van Algemene zaken omtrent het BIA. De Klankbordgroep zat uit de Procureur-Generaal of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger, de directeur van de Centrale Accountantsdienst of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger, de directeur van het Departamento di Recurso Humano of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger, een vertegenwoordiger van de minister van Algemene Zaken.

• Wettelijk kader

De Minister heeft besloten om het BIA wettelijk te verankeren om de continuiteit en de zelfstandigheid van dit belangrijke bureau te garanderen. De CBA heeft de ontwerp Landsverordening Bureau Integriteit Aruba (Lvo. BIA) en bijbehorende memorie van toelichting geconcipieerd samen met het Advocatenkantoor Linklaters, en is op 4 december 2019 aangeboden aan de Minister President. De Ministerraad heeft op 17 december 2019 ingestemd met de ontwerp landsverordening en deze aangeboden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken.

In deze ontwerp Lvo. BIA zijn onder meer beschreven: de definitie van een integrite tsschending, de organisatie, de doelstellingen, de taken en bevoegdheden van het Bureau.

De hoofdtaken bestrijken voornamelijk de volgende drie gebieden: bewustwording, beleid en advies en doorverwijzing van de ontvangen meldingen omtrent de integriteitschendingen naar de desbetreffende derden (instanties) voor nader onderzoek.

Hiermee is de basis van de operationalisering van het Bureau gerealiseerd. De verdere vaststelling van de ontwerp landsverordening dient nog plaats te vinden nadat deze het wetgevingsproces heeft doorlopen.

• Communicatieplan

Een van de belangrijkste doelstellingen van het Bureau is het bevorderen en borgen van de integriteit van overheidsorganisaties, bestuurders en de in deze organisaties werkzame personen.

Bewustwording onder de overheidsorganisaties, personeel en leidinggevenden is noodzakelijk ter preventie van het schenden van de integriteit, het is een aangelegenheid die regelmatig de aandacht behoeft. Het Bureau zal haar belangrijkste doelstelling nastreven door middel van een consistent beleid bestaande uit onder meer voortdurende voorlichting onder en kennisoverdracht met de belangrijkste actoren binnen de overheid. Hiermee draagt het BIA bij tot het levend en dynamisch houden van het bewustwordingsproces.

Dit plan bestrijkt de periode van 1 januari 2019 tot en met 30 april 2020 verdeeld over twee fasen. Als uitgangspunt van het beleid voor deze periode werd de nadruk gelegd op het bekendmaken van het BIA onder het algemeen publiek, en in het bijzonder het overheidsapparaat. Hiermee wordt bewustwording worden gecreëerd op het gebied van integriteit, zodat op den duur de voedingsbodem voor corruptie wordt geëlimineerd, althans geminimaliseerd.

Het bewustwordingsproces over het thema integriteit is gestart met een voorlichtingscampagne op de lokale radiostations met "voice spots", persberichten, radio "spot", video teaser over BIA, gecombineerd met verschillende interviews tijdens Tele Noticia, tv en radioprogramma's.

Tenslotte is een nationaal campagne van één maand lang van 15 augustus tot en met 15 september 2019 met geluid en beeld "spots" op radio- en tv-stations, in kranten, social media en interviews van de kwartiermaker op diverse platforms uitgevoerd. De eerste twee campagnes zijn alleen in samenwerking met het communicatieteam van het Bureau MINAZ en BUVO uitgevoerd, terwijl de nationale campagne mede in samenwerking met Tele Aruba is uitgevoerd.

Nadat het personeel van het BIA is aangetrokken en getraind, zal ten behoeve van de (semi) publieke sector ook de nodige trainingen ontwikkeld worden over integriteit, en onder andere over de inhoud van de in voorbereiding zijnde de ontwerp landsverordening en de integriteitsrisico scan management.

• Vakbonden

De vakbonden zijn één van de belangrijke stakeholders van het Bureau betreffende ondersteunen en het uitdragen van doelen van het Bureau, zoals de bewustwording. Op 12 februari 2019 hebben de kwartiermaker en het DRH een presentatie aangeboden aan de vakbonden, waarvan negen vakbond vertegenwoordigers van Sada, Seppa, Simar, Sinba en Topa aanwezig waren. Aan de hand van de gestelde vragen is een opsomming gemaakt in de vorm van 'de meest gestelde vragen'(FAQ) en deze worden op de website geplaatst met de daarbij de juiste antwoorden.

• Overige presentaties, interviews, werkbezoeken, externe vergaderingen

Om het bestaan van het bureau, draagvlak van doelen van het Bureau (bewustwording), werkelijk te kunnen bewerkstelligen heeft de kwartiermaker in 2019 diverse presentaties, werkbezoeken, externe vergaderingen gehouden, zoals:

1. Overleg met diverse IT-functionarissen van MINAZ, CBA, VDA, OM en het MOT teneinde informatie te vergaren om een advies over de informatiebeveiliging en fysieke beveiliging van het BIA uit te brengen.
2. Overleg werkgroep Sustainable development goals SDG 16
3. Presentatie over SDG's van mevr. Jocelyne Croes en mevr. Ghislaine Nicolaas
4. Presentatie aan IPA 3e leergang: Good Governance en integriteit
5. Meeting Bureau Sostenemi
6. Presentatie tijdens Conferencia di hende muhe, Leiderschap en integriteit
7. Presentatie aan Landsrecherche ; de Landsrecherche en Bureau Integriteit Aruba werken samen tegen integriteitsschending
8. Presentatie aan Politie opleidingschool (middenkader opleiding): Introductie Bureau Integriteit Aruba
9. Overleg Directie Buitenlandse Betrekkingen medewerkers I. Duarte y J. Semeleer inzake EU-fondsen
10. Werkbezoek Advokatenkantoor Linklaters
12. Werkbezoek Bureau Integriteit Nederlandse Gemeenten (BING), Amersfoort
13. Gesprek met kandidaat samen met dhr. Van Dam en kwartiermaker, Den Haag
14. Werkbezoek Voorzitter bestuur Huis voor Klokkenluiders, dhr. W. Thomesen, Utrecht
15. Presentatie RST-CBA, Introductie Bureau Integriteit Aruba
16. Presentatie Quota10 regional conference,
17. Presentatie Professional Women Network Aruba, Good Governance en integriteit

In 2020 zal de nadruk worden gelegd bij het operationeel maken van het Bureau, de werving van personeel, het voortzetten van het bewustwordingsproces, en het openenen van het meldpunt medio 2020. Gedacht wordt aan een "Integrity management scan" training voor leidinggevenden. Deze training leert de leidinggevende eerst de risico's in zijn eigen dienst te herkennen, vervolgens de nodige maatregelen te nemen om deze uiteindelijk te mitigeren.
Om het belang van integer handelen te benadrukken in de maatschappij zal voorts een symposium worden georganiseerd ter gelegenheid van de "International Anti-Corruption day" op 9 december 2020, **"One happy and incorruptible Aruba"**.

GOVERNANCE HUB OECD - UNDP

In September, en marge van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, is een ‘Governance Hub” ingesteld door de United Nations Development Programme (UNDP) en de Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), en Aruba, als enig land in de regio, is uitgenodigd om daar deel van te zijn. Onze missie is goed bestuur, SDG nr. 16, bespreek baar te maken in de “Small Islnads Development States (SIDS), met als doel de versterking van onze instituten.

De Minister President heeft in New York een vergadering georganiseerd met verschillende andere SIDS in de regio, om mogelijke samenwerking te bespreken. Aan deze vergadering heeft Zijne Majesteit Koning Willem Alexander ook deelgenomen. Aruba wil laten zien hoe wij als een ‘small island development state’ (SIDS), naast de bekende uitdagingen ook succesvol corruptie kunnen bestrijden en deugdelijk bestuur kunnen implementeren.

Integriteit
Ook als niemand toekijkt
doe je het goede.

OVERHEIDSZORG 3

2019 was het eerste volle jaar waarbij vanuit het beleidskader "Beleidsplan Verlaging Personeelskosten", hierna te noemen BVP, werd gewerkt. Alle aandacht was gericht op het verlagen en/ of beheersen van personeelskosten van Land Aruba om structureel de personeelslasten aan te pakken. De voornaamste doelstelling voor 2019 waren:

1. HET MATIGEN VAN DE INDIENSTNEMING BIJ LAND;
2. ZOVEEL MOGELIJK BEPERKEN VAN VERVANGING VAN UITSTROOM;
3. HET VERMINDEREN VAN OVERWERKKOSTEN;
4. HET VERMINDEREN VAN DE NON-ACTIEVEN;

3.1: HET MATIGEN VAN DE INDIENSTNEMING BIJ LAND

Conform het BVP was afl. 7.5 begroot aan vacatures (inclusief roll-overs van 2018). Voor wat betreft dit instrument welk instrument 1 is van het BVP is binnen de gestelde begroting gebleven voor dit instrument.

In 2019 zijn tot medio december 90 overheidswerknemers in dienst genomen. Dit aantal is inclusief 35 indienstnemingen middels nieuwe lichtingen bij de KPA, Brandweer en Arumil. Het aantal indienstnemingen van Land Aruba in 2019 is historisch gezien aanzienlijk laag geweest.

3.2: ZOVEEL MOGELIJK BEPERKEN VAN VERVANGING VAN UITSTROOM

In 2019 is met name aandacht besteed aan het aanscherpen van het beleid inzake vervangen van personeel welk Land heeft verlaten (oftewel is uit gestroomd). De oorzaken van uitstroom zijn met name: het bereiken van pensioengerechtigde leeftijd, vrijwillige uitdiensttreding (VUT), uitdiensttreding op eigen verzoek, sterfte en uitdiensttreding wegens disciplinair ontslag. Door het limiteren of volledig uitsluiten van vervanging van uitstroom van personeel kan middels strategische planning de personeelskosten verlaagd worden.

3.3: VRIJWILLIGE UITDIENSTTREDING (VUT)

In 2019 heeft Land tweemaal Vrijwillige uitdiensttreding (VUT) opengesteld waarbij 97 overheidswerknemers VUT hebben aangevraagd terwijl 55 hiervan zijn geaccordeerd. Er zijn nog enkele verzoeken die nog niet in behandeling zijn genomen, dus dit aantal kan mogelijk nog toenemen. Rekening dient te worden gehouden met een kwantitatieve en kwalitatieve toekenning voor toekenning van de VUT-regeling. VUT-ters kunnen per definitie niet worden vervangen omdat hun kosten voor maximaal 3 jaar op de begroting blijven drukken.

3.4: HET VERMINDEREN VAN OVERWERKKOSTEN

Hoge overwerkkosten en overschrijding van de begrote kosten hiervan zijn sinds decennia een groot probleem binnen de begroting van Land. Zo ook in 2019 hebben de overwerkkosten geleid tot een overschrijding van de begroting bij bepaalde diensten (met name justitiële diensten) in vergelijking met 2018. Dit kent diverse oorzaken, te weten: (1) de toenemende crisis in Venezuela waarbij extra inzet van personeel benodigd was bij o.a. de politie, de Kustwacht en het Guarda nos Costa om de openbare orde te waarborgen, (2) diverse justitiële diensten die te kampen hebben met onderbezetting waardoor het huidige personeel buiten hun diensttijden om moeten worden ingezet middels overwerk en (3) hoge ziekteverzuim bij diverse diensten dat wel of niet oorzaak of gevolg is van onderbezetting.

De maatregelen die zijn getroffen om de toegenomen overwerkkosten tegen te gaan zijn onder meer:

1. Opstarten van diverse lichtingen in 2019 bij het KPA, Arumil en de Brandweer om de onderbezetting tegen te gaan. Ook voor 2020 zal verder in nieuwe lichtingen worden geïnvesteerd om de onderbezetting bij diverse diensten te verminderen zoals bijvoorbeeld bij de Dienst Gevangeniswezen Aruba (ofwel het KIA);

2. Er is intensief gediscussieerd inzake de oorzaken en mogelijke maatregelen voor het tegengaan van overwerkkosten waarbij diverse ministers regelmatig met de zeven (7) grootste veroorzakers van overwerkkosten heeft gediscussieerd.

3. In 2019 is een commissie in het leven geroepen onder leiding van de minister president om zowel het overwerk als het ziekteverzuim rigoureus en structureel aan te pakken. Deze commissie zal met name in 2020 met de nodige aanpak te komen om de voornoemde problemen integraal aan te pakken.

4. Het Caft heeft een onderzoek verricht naar overwerk, en heeft daarbij voorstellen gedaan hoe de kosten beheerst kunnen worden. Ook het IMF is met een dergelijk onderzoek begonnen, waarvan de resultaten in het eerste kwartaal van 2020 gepubliceerd zullen worden. De Algemene Rekenkamer is ook met een onderzoek bezig. De conclusies en voorstellen zullen door de regering opgevolgd worden.

3.5: HET VERMINDEREN VAN DE NON-ACTIEVEN

Dit afgelopen jaar is veel energie besteed aan het verminderen van de non-actieve overheidsmedewerkers. De non-actievenlijst is teruggebracht van meer dan 70 overheidsmedewerkers tot 23. Dit succes is te danken aan de inzet van DRH en de diverse diensten waar deze overheidsmedewerkers zijn geplaatst en vergt continue onderhoud en afstemming om te garanderen dat de herintegratie van de overheids-medewerkers positief verloopt. Voor het eerst zijn twee overheidswerknemers van de non-actieven lijst ontslagen omdat deze personen geen gehoor hebben gegeven aan de oproep om op het werk te verschijnen.

De focus voor 2020 met betrekking tot personeel is met name als volgt:

1. Verder focussen op het aanpakken van ziekteverzuim welk ook leidt tot overwerk en overwerkkosten;
2. Verder verlagen van non-actieven door verdere plaatsing van non-actieven bij di ensten of middels hoofdstuk 9 van de Lma;
3. Opnieuw openstellen van VUT en het aantrekkelijker maken hiervan;
4. Invoeren van vervroegd pensioen voor overheidsambtenaren, in samenwerking met APFA
5. Investeren in nieuwe lichtingen voor tegengaan van onderbezetting en vergrijzing binnen met name de justitiële diensten;
6. Analyse van de kerntaken van de overheid en indien nodig "niet-overheidskern taken" afstoten of verzelfstandigen tot een andere rechtsvorm. In beide gevallen zal zoals gewoonlijk een sociaal plan worden opgesteld waarbij rekening wordt gehouden met de rechtspositie van het aldaar werkend personeel;
7. Verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening door overheids brede toepassing van performance management.

Een doel zonder een plan
is slechts een wens

INNOVATIE 4

Het kabinet Wever-Croes heeft haar eerste integrale innovatiebeleid in 2018 ontwikkeld met inbreng van belangrijke stakeholders uit de academische-, publieke en private sector. Het nationale innovatieplan draagt de naam "Aruba Innova 2030".

ARUBA FUTURA FOUNDATION

De Stichting Aruba Futura Foundation (hierna: Futura) werd opgericht op 7 mei 2018 met het doel om te helpen bij het ontwerpen, ontwikkelen en implementeren van de nationale innovatiestrategie voor Aruba.

Futura fungeert als een nationale innovatie-lab en houdt zich bezig met het uitvoeren van innovatieprojecten in opdracht van het Ministerie van Algemene Zaken. Futura wordt ondersteund door het innovatieteam van het Ministerie.

CENTER FOR INNOVATION

In 2019 zijn de werkzaamheden gestart met betrekking tot het instellen van een directie voor innovatie. Het project is nu in de laatste fase zodat de Center for Innovation begin 2020 ingesteld kan worden.

SAMENVATTING VAN DE BELANGRIJKSTE INNOVATIEPROJECTEN EN -INITIATIEVEN IN 2019

4.1: eGOVERNMENT

De focus van eGovernment is het verbeteren van de service verlening aan de burger, en het verbeteren van de ervaring van de burger met belangrijke openbare diensten. Het ministerie heeft belangrijke investeringen gedaan in 2019 betreffende digitalisering en upgrading, waaronder het Raven project van Rampenbureau, e-Kabinet voor Ministerraad, IT-infrastructuur en licenties voor DIA, DBSB en een grote investering in een nieuw digitaal platform voor BNA. Het ministerie ROIM heeft een digitaal platform gelanceerd, en bij de Belastingdienst is ook het online aangifte doen van bepaalde belastingmiddelen gelanceerd.

Gedurende 2019 werd samen met stakeholders een roadmap voor eGovernment ontwikkeld met ondersteuning van kennis- en strategische partners, waaronder Estonia eGovernment Academy. In dit verband is er een studie uitwisseling geweest tussen Estonia en Aruba. Drie delegaties vanuit Aruba hebben een 4-daagse studie gedaan aan het Estonia eGovernance Academy. Experts uit Estonia zijn ook naar Aruba gekomen om een assessment te doen inzake de mogelijkheden en aanpak voor digitalisering van overheidsinstanties. De eGovernment roadmap 2020-2030 zal worden gepresenteerd in het eerste kwartaal van 2020.

4.2: SOCIAL INNOVATION

Om een innovatie-economie te ontwikkelen, richten we ons op het ontketenen van de innovatiecapaciteit van de mens. Hierbij moet men denken aan het introduceren van programma's en projecten die gericht zijn op het stimuleren van creativiteit en het vergroten van de kenniscapaciteit van de Arubaanse burgers. In dit kader zijn er verschillende projecten uitgevoerd in 2019, waaronder:

• Mil Idea Pitch Avond

Mil Idea is een pilotproject van het Ministerie van Algemene Zaken. De bedoeling is om een samenwerkingsplatform te ontwikkelen om medewerkers in de publieke sector in staat te stellen met hun eigen oplossingen te komen voor de uitdagingen van hun diensten. Dit initiatief moedigt 'Design Thinking' aan, terwijl het een veilige ruimte creëert voor het delen van nieuwe ideeën. Tijdens het Mil Idea Pitch Avond hebben DIA en DBB hun innovatieve ideeën met een klein publiek bestaande uit collega's gedeeld; het Ministerie moedigt de verdere ontwikkeling van dit initiatief aan.

• Samenwerking met Aruba Youth Impact Café

Aruba Youth Impact Café wordt geleid door de Heart-Centered Leadership Foundation. Het programma richt zich op kwetsbare jongeren en zet de nadruk op Design Thinking voor het bedenken van creatieve oplossingen voor uitdagingen in de samenleving.

• 100 Innovations Project

100 Innovations is een jaar-lang nationaal initiatief met het doel om 100 Innovatieve Ideeën te identificeren aan het einde van het jaar 2020. Het programma werd in 2019 ontwikkeld met inbreng van stakeholders. Het doel is om vertrouwen te creëren onder participanten dat hun ideeën waardevol zijn.

Onder begeleiding van belangrijke stakeholders en deskundigen kunnen participanten hun ideeën verder ontwikkelen met het doel om bestaande problemen voor de Arubaanse gemeenschap op te lossen.

• Global Money Week

Een wereldwijd bewustwordingsprogramma om kinderen op een leuke manier te leren hoe om te gaan met financiën en geld. Tijdens de eerste week van April 2019 leerden ongeveer 700 kinderen van verschillende scholen op het eiland hoe ze geld moesten verdienen, sparen, uitgeven en doneren. Er is nauw samengewerkt met de Centrale Bank van Aruba en vele andere financiële en niet-financiële belanghebbenden om kinderen een fundamentele basis in financiën te kunnen geven.

• SPACES

Spaces is een samenwerking tussen ondernemers, artiesten en organisaties om bewustwording te creëren binnen de gemeenschap op onderwerpen die van belang zijn voor ons eiland en voor het bereiken van de U.N. 2030 Sustainable Development Goals. Samenwerkende partners tijdens de eerste editie waren CBA, ATA, Gamma IT Solutions, Bucuti & Tara Beach Resort, WOW Aruba & Scubble Bubbles.

• Supernova

Supernova is een experimentele studio voor meisjes en vrouwen van alle leeftijden, waar ze samen kunnen komen om te leren, om geïnspireerd te worden en om vaardigheden te ontwikkelen. Supernova is ontwikkeld om vrouwen in Aruba te inspireren en aan te moedigen binnen het kader van SDG-nummer 5 gendergelijkheid.

• Immerse: Onze week toegewijd aan Innovatie

Gedurende de week van 28 oktober - 1 november 2019 organiseerde Futura samen met partners voor het eerst een week toegewijd aan innovatie op Aruba. Gezamenlijk waren er meer dan 28 partners en 40 evenementen, workshops, symposiums en bijeenkomsten georganiseerd in deze week.

4.3: TALENT

Talentcultuur en retentie met een focus op de vaardigheden die nodig zijn in een toekomstige beroepsbevolking is de sleutel tot het ontwikkelen van een ecosysteem dat zich snel kan aanpassen aan veranderende eisen. In dit kader zijn er verschillende projecten uitgevoerd in 2019, waaronder:

• *SISSTEM*

In 2019 heeft de Universiteit van Aruba het Sustainable Island Solutions Science Technology Engineering and Math ('SISSTEM') programma geïntroduceerd. Dit is een belangrijke mijlpaal in het innovatietraject voor Aruba. Dit project is tot stand gekomen in samenwerking met de KU Leuven en is gesponsord door de EU.

SISSTEM biedt de (onderzoeks-) vaardigheden en disciplines, ondersteund door een onderzoekscentrum en laboratorium, in het kader van het bereiken van duurzame ontwikkeling met een focus op duurzame energie, milieubewustzijn, duurzame technologie en engineering, evenals informatica en gegevenswetenschappen.

• e-Learning Pilot Project

De Cacique Macuarima Basisschool en Aterima Kleuterschool in Santa Cruz (hierna: CMA) staan bekend om hun energieke en proactieve leraren, evenals een zeer actieve oudercommissie. Samen hebben ze innovatiekansen geïdentificeerd en zelf aanzienlijke investeringen gedaan om stappen te zetten in de richting van e-Learning, de integratie van meer STEM in het curriculum van de scholen en de ontwikkeling van 21st century skills.

De oudercommissie heeft proactief contact opgenomen om hun innovatievisie voor de school te delen. Hierna is het e-Learning Pilot Project ontwikkeld. Het doel was om de CMA-klaslokalen te digitaliseren en de scholen en leraren uit te rusten met de juiste hulpmiddelen om CMA in staat te stellen haar digitale onderwijsaanbod en STEM-curriculum uit te breiden.

Het project ondersteunt de belangrijkste doelstellingen van het Plan Educacion Nacional 2030 (PEN) en werd ontworpen en geïmplementeerd samen met de belangrijkste belanghebbenden in de onderwijssector, inclusief het Ministerie van Onderwijs. Deze pilot is een geweldige samenwerkingsmogelijkheid tussen de belangrijkste belanghebbenden op het gebied van innovatie en onderwijs en heeft geholpen om het noodzakelijke momentum voor het PEN op te bouwen.

• Innovation Camp

Gedurende de schoolvakantie werd een innovatie kamp voor kinderen gehouden, gericht op de ontwikkeling van vaardigheden voor het 21ste eeuw. Futura heeft een programma ontwikkeld die aangepast kan worden voor diverse leeftijden, waar kinderen hun vaardigheden kunnen ontwikkelen en mee kunnen denken en werken aan actuele oplossingen voor lokale uitdagingen. In 2019 kregen 60 kinderen de mogelijkheid om gratis het programma te volgen. Het voornemens is om dit programma verder uit te breiden in 2020.

• Mo-B Lab

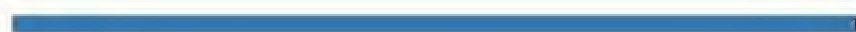
Een mobiele makerspace voor technisch onderwijs op Aruba. Mo-B Lab werd officieel gelanceerd op 1 oktober 2018. Op 1 oktober 2019 begon Mo-B aan het programma voor het tweede jaar. Hierin worden ook docenten begeleid in specifieke sessies die bedoeld zijn om STEM-onderwijs te bevorderen.

• B|Lab - The Library Makerspace

Een makerspace in de Biblioteca Nacional di Aruba in Oranjestad. B | Lab is een initiatief van Metabolic Foundation, in samenwerking met Futura en Biblioteca Nacional Aruba. Kinderen van alle leeftijden en jongeren kunnen in de makerspace experimenteren met de nieuwste technologieën zoals lasersnijders, 3D-printers, robotica en meer.

• Outstanding Innovator Award

De Outstanding Innovator Awards is uitgereikt aan individuen die leiderschap kwaliteiten tonen, binnen de publieke sector en de Arubaanse gemeenschap om deze 'rolemodels' een platform te geven om hun ervaringen te delen en anderen te inspireren om een innovatief manier van werken en denken te omhelzen. Er zijn in het jaar 2019 twee erkenningen toegekend.

4.4: ONDERNEMERSCHAP

Een sleutelelement van een bloeiend innovatie-ecosysteem is de aanwezigheid van succesvolle ondernemers. Het doel is om een ondernemersmentaliteit te creëren en te stimuleren, en het ondernemingsklimaat voor startups en het MKB te verbeteren. Futura is met de KvK, de Universiteit van Aruba en private sector stakeholders bezig met het opzetten van een incubator-programma voor MKBs en startups.

Een belangrijke mijlpaal voor ondernemers was de ondertekening van de intentieverklaring inzake de Aruba Business Incubator Association (ABIA), tussen de KvK, Universiteit van Aruba, Land Aruba en Futura om ABIA officieel te lanceren. Verder zijn er discussies aan de gang met onder andere de Aruba Investment Bank (AIB) inzake het opzetten van een fonds voor MKBs en startups in 2020.

4.5: SMART SOCIETY

Het doel is om meer samenwerking tussen de publieke en private sector en burgers te ontwikkelen om bewustzijn van de voordelen van een circulaire economie te vergroten. In dit kader zijn er verschillende projecten uitgevoerd in 2019, waaronder:

• AREA

Aruba Re-Imagined Areas (AREA) is een innovatieplatform om nieuwe bedrijfs- en innovatiemogelijkheden op Aruba te realiseren in de grootste districten, en op zijn beurt economische activiteiten te stimuleren en de levenskwaliteit in die gebieden te verbeteren. De primaire focus ligt op de grootste districten in Aruba, Oranjestad en San Nicolas.

Recente ontwikkelingen binnen AREA zijn het opzetten van een stichting voor het beheren van de binnenstad Oranjestad en het Futura Cafe project waarbij een creatieve ruimte in Caya G.F. Betico Croes werd opgezet als pop-up test project. Het idee achter Futura Cafe vloeit voort uit een recente enquête gedaan over de binnenstad. Het doel is om data te verzamelen over het gemak om een café te starten in binnenstad Oranjestad en mogelijkheden te identificeren om het proces voor ondernemers te verbeteren.

Innovatie is meegaan op de juiste golf. Maar alleen voor mensen die niet bang zijn om nat te worden.

-Jim Stolze -

ENERGIE

5

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de stand van zaken aangaande de ontwikkeling van het nieuwe energiebeleid van Aruba, de ontwikkelingen m.b.t. de raffinaderij en de gas exploratie.

5.1: NIEUWE ENERGIE BELEID

In 2019 is een voorname stap gezet in de verdere ontwikkeling van een nieuw energiebeleid voor Aruba. In samenspraak met de nutsbedrijven en de Centrale Bank van Aruba is het nieuwe energiebeleid in een aantal gedragen resoluties verdiept voor zover momenteel mogelijk. De aandacht bij verdere beleidsontwikkeling zal met name uitgaan naar verdere kwantificering van energie doelstellingen, inclusief quota voor de verschillende vormen van duurzame energie, en het onderzoeken van de geschetste onzekerheden.

Samenvattend blijft het doel van het nieuwe energiebeleid het betaalbaar houden van energie en het verder reduceren van emissies. Hierbij wordt voldaan aan het verdrag van Parijs en het internationale doel om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5° Celsius. Dit laatste is van groot belang voor het beperken van klimaatrisico's voor kleine eilanden. Alhoewel dit een mondiaal probleem is, is de Regering van mening dat elke verandering van binnenuit komt en dat Aruba uit eigen beweging haar emissiereductie dient na te streven.

De centrale vraag die door het nieuwe energiebeleid van Aruba beantwoord wordt is dan ook: "hoe Aruba nu en op de lange termijn in haar eigen energie-behoefte kan voorzien en dat op een betaalbare, betrouwbare en zoveel mogelijk duurzame en sociaal evenwichtige manier en waarbij positief wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de economie."

• Re-thinking Energy Frame Work

De initiële contouren van het nieuwe energiebeleid zijn in het jaarverslag 2018 geschetst in de vorm van het zgn. Herziene Energie Raamwerk (zgn. "Re-thinking Energy Framework"). De voornaamste pijlers hiervan zijn het stimuleren van energie efficiëntie, het verantwoord omgaan met duurzame energie en het goed afstemmen van de rollen van de verschillende partijen die betrokken zijn bij het energiesysteem (het zgn. "stakeholder alignment").

In de loop van 2019 heeft de Regering middels twee sporen verder gewerkt aan de ontwikkeling van het nieuwe energiebeleid: met de nutsbedrijven en de Centrale Bank van Aruba is een consultatieproces doorlopen om, voor zover momenteel mogelijk, te komen tot gedragen standpunten t.a.v. energievisie en energiedoelstellingen.

Daarnaast zijn maatschappelijke stakeholders (zoals AHATA, SIA, AEIV, ASDF, etc.) betrokken in de energiewerkgroep voor het Nationaal Strategisch Plan (NSP) 2030 voor Aruba. Deze werkgroep ('Expert Working Group Energy') heeft een aantal strategische doelstellingen en een actieplan voor publiek/private stakeholders geformuleerd in lijn met de pijlers van het Herziene Energie Raamwerk.

In maart 2019 heeft de Regering een gedetailleerd overzicht van de stand van zaken rondom het herzien van het energiebeleid gepresenteerd aan een IMF-consultatie missie. Het IMF heeft hiervoor haar waardering geuit.

In oktober en december 2019 hebben er met de nutsbedrijven en de Centrale Bank van Aruba een tweetal topontmoeting ('Energy Summit') plaatsgevonden waarin de contouren van het nieuwe energiebeleid voor zover momenteel mogelijk zijn verdiept.

• Communicatie

De Minister President heeft in 2019 op diverse lokale en internationale fora de nodige aandacht geschonken aan de ontwikkeling van het nieuwe energiebeleid, onder meer:

- Een toespraak op het 'Climate and Environment Action Forum' georganiseerd door de World Travel & Tourism Council (WTTC) en het UNFCCC in New York, Verenigde Staten, in september 2019. Dit evenement werd gehouden en marge van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
- Een toespraak op de nationale 'Energy Summit' in Aruba op oktober 2019. De vorderingen van deze topontmoeting zijn tevens in een persbericht kenbaar gemaakt.
- Een toespraak voor de tweede energieconferentie en handelsmissie georganiseerd door de Duits-Nederlandse handelskamer ('2nd German Caribbean Energy Con ference') op Aruba in november 2019.
- Een toespraak op een congres over circulaire economie georganiseerd door de Centrale Bank van Aruba (CBA) tijdens de 'Immerse Innovation Week' in oktober 2019.

Middels de bovenstaande communicatie beoogt de Regering op een transparante wijze te werk te gaan bij de ontwikkeling van het nieuwe beleid.

• Beleidscontext

Alvorens in te gaan op het beleid zelf is het van belang stil te staan bij de relevante beleidscontext voor de Regering van Aruba.

De beleidscontext voor het nieuwe energiebeleid van Aruba is als volgt:

• Aruba is vooralsnog niet gebonden aan internationale klimaatverdragen. De strekking van deze verdragen heeft echter wel de aandacht van de Regering bij de ontwikkeling van het nieuwe energiebeleid.

• De Regering van Aruba is inherent verantwoordelijk voor het waarborgen van een betrouwbare en betaalbare energievoorziening voor het Land en het tegelijkertijd zoeken naar manieren om de CO2 uitstoot te reduceren. Energie is een eerste levensbehoefte en van vitaal belang voor het functioneren van de maatschappij en economie. Het vaststellen van een eenduidig energiebeleid is dan ook onontbeerlijk.

• Het huidige regeerprogramma sluit aan bij de principes van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) die door de Verenigde Naties gehanteerd worden in het kader van de Agenda 2030. Dit geldt in het bijzonder voor het energie domein. De voornaamste SDG's in dit kaderzijn SDG 6 (verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen), SDG 7 (verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen) en SDG 13 ('neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden).

• Vanuit het regeerprogramma wordt tevens een mensgerichte benadering in de energietransitie nagestreefd. Immers, de energietransitie kan niet in isolatie worden beschouwd omdat zij inherent verbonden is met de behoeften van de samenleving die zij dient. De implicatie hiervan is o.a. dat de Regering naar de toekomst toe open staat voor meer burgerparticipatie in de energietransitie.

• Tenslotte streeft de Regering middels de ontwikkeling van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) 2030 een meerjarenplanning en begrotingskader na. Hierin wordt ook het nieuwe energiebeleid meegenomen.

In het beoogde energiebeleid dienen lange termijn doelen te worden vastgesteld. Vanuit deze doelstellingen dienen er kaders afgeleid te worden voor afstemming van rollen van betrokken partijen ('stakeholders'), het aansturen van nutsbedrijven, het beoordelen van investeringsplannen en verdere institutionalisering waar nodig.

• Beleidsresoluties

In oktober 2019 heeft er met de energiestaatsbedrijven en de Centrale Bank van Aruba een topontmoeting ('Energy Summit') plaatsgevonden waarin de contouren van het nieuwe energiebeleid verder zijn verdiept voor zover momenteel mogelijk. De overeengekomen resoluties zullen in begin 2020 officieel aan de Staten worden aangeboden, en zullen daarna worden gepubliceerd.

• Nutsbedrijven

Vooruitlopend op de formalisering van het energiebeleid heeft de Regering in samenspraak met de nutsbedrijven in 2019 reeds een aantal concrete stappen gezet om te komen tot een meer betrouwbare en betaalbare energievoorziening, waaronder:

• Een tariefsverlaging voor elektriciteit ingaande 1 januari 2020 van ca. 10% voor huishoudens, 7% voor bedrijven en 9% voor stichtingen, kerken en scholen. Deze tariefsverlaging is mogelijk gemaakt door een combinatie van operationele kostenbesparing en het vooraf inkopen van een deel van de stookolievoorraad tegen een bijzonder laag tarief.

• WEB implementeert een nieuwe productiefaciliteit die efficiënter gebruik maakt van zware stookolie en op LNG kan draaien (het 'RECIP4' project). De investering in de nieuwe productiefaciliteit is met name ingegeven door de noodzaak voor vervanging van de sterk verouderde "boilers".

• Een aantal maatregelen om de brandstofvoorziening en brandstoftoevoer veilig te stellen in de context van onzekerheid t.a.v. de financiële positie van CITGO zolang zij fungeert als terminal operator voor Aruba.

• Institutionalisering en regulerend kader

De Regering is voornemens in 2020 het nieuwe energiebeleid te formaliseren en waar nodig te institutionaliseren. Voor het borgen van het energiebeleid heeft het ministerie het voornemen een beleidgevende instantie in het leven te roepen; bijvoorbeeld een Directie Energie Zaken of Bureau Energie Zaken. Immers, het Arubaanse overheidsapparaat kent tot dusver geen energie directoraat zoals gebruikelijk op andere eilanden.

Een belangrijke taak van een dergelijk directoraat is het nastreven van de implementatie van het energiebeleid middels een programmatische aanpak alsmede het monitoren van het energiebeleid en de resulterende energieplanningen op relevante indicatoren, met vaste revisiedata. Een andere belangrijke taak is de doorvertaling en het stroomlijnen van lagere regelgeving (bv. herziening aansluitvoorwaarden) en relevante beleidsinstrumenten die weliswaar buiten de nutssector liggen.

Tevens zal de aandacht van de Regering in 2020 uitgaan naar versterking van het wettelijk en regulerend kader voor de energiesector op Aruba. Immers, op Aruba is de energiewetgeving toe aan modernisering. Tevens kent Aruba tot dusver geen onafhankelijke toezichthouder ("Regulator") op de energiesector zoals gebruikelijk op de meeste andere eilanden van het Caraïbisch gebied en alle ontwikkelde landen.

5.2: GASEXPLORATIE

Het Staatsbedrijf Compania Arubiano di Petroleo NV ("CAP") heeft in het jaar 2012 een productieovereenkomst gesloten met het Spaanse oliebedrijf REPSOL
In november van dit jaar is de regering van Aruba officieel op de hoogte gesteld van het feit dat REPSOL haar exploratie werkzaamheden in het Arubaanse zeegebied staakt.
De primaire reden hiervoor is dat na jarenlange seismisch onderzoek de eerste en enige proefboring die enkele maanden geleden heeft plaatsgevonden in het BON BINI gebied ten noorden van Aruba, geen positief resultaat heeft opgeleverd. Het Franse bedrijf TOTAL die medepartner was in dit project is mede daardoor uit de joint venture gestapt dus was REPSOL de enige die de mogelijke volgende zeer kostbare boringen moest verrichten.

Bij olie-exploraties zijn de financiële risico's bijzonder hoog terwijl zeker in de zogenoemde "frontier area's" de kans dat men positieve resultaten bereikt , tussen de 10 en 30 procent ligt. Deze risico's lopen uitsluitend en geheel voor rekening van REPSOL en eventuele partners, niet voor de regering van Aruba of Land Aruba. REPSOL is op zoek gegaan naar een eventuele andere partner maar het is hun niet gelukt. Derhalve hebben ze besloten dat het niet financieel verantwoord is om alleen voort te gaan.

De regering heeft naar aanleiding hiervan besloten om het gehele proces en de voortgang van exploraties in overleg met CAP nader te evalueren. Naar verwachting zal in begin 2020 een beslissing worden genomen.

5.3: RAFFINADERIJ

Ondanks de in 2018 door CITGO gedane toezeggingen en nieuw tijdspad voor investeringen, werd in 2019 duidelijk dat CITGO niet kan voldoen aan haar contractuele verplichtingen. De toegezegde investeringen zijn tot op heden in aanzienlijke mate uitgebleven. CITGO rekende dit toe aan de sancties van de Verenigde Staten.

In april 2019 heeft de Minister President in Washington vergaderd met de Office of Foreign Assets Control ("OFAC") van de US Treasury over de aan CITGO opgelegde sancties en de mogelijkheden voor een ontheffing. Al gauw bleek dat CITGO zelf nooit een ontheffing had aangevraagd om de operaties in Aruba voort te zetten, maar een ontheffing heeft aangevraagd om het bedrijf af te wikkelen. CITGO kon toen niet meer anders doen dan bevestigen dat er niet meer voldaan kan worden aan de contractuele verplichtingen.

Sindsdien zijn onderhandelingen gaande om uit elkaar te gaan zonder de zeer lange en kostbare weg van rechtszaken.

Op 9 oktober 2019 is een Memorandum of Understanding ("MoU") getekend met CITGO, welke de weg openstelt om de sleutels van de raffinaderij en de terminal te verkrijgen. Dit biedt Aruba de mogelijkheid om andere belanghebbenden te benaderen voor het weer volledig operationeel te maken van de raffinaderij, de haven en de terminal. Met een ondertekende MoU kan de regering van Aruba onderhandelingen beginnen met geïnteresseerde partijen. Er zijn meer dan 25 bedrijven die belangstelling hebben getoond.
De regering zal in begin 2020 de 'terms of reference' publiceren onder welke voorwaarden Aruba bereid is om met geinteresseerde partijen te onderhandelen. De regering zal daarnaast ook actief investeerders zoeken, onder meer door een "road show" te organiseren in Houston om interesse te wekken bij serieuze investeerders die in Aruba willen investeren. De regering zoekt serieuze partners:

- Die de middelen hebben om onmiddellijk in de raffinaderij te investeren;
- Die de raffinaderij zullen transformeren tot een "state of the art" raffinaderij;
- Die zich aan de milieustandaarden houden;
- Die bereid zijn hun eerlijke aandeel aan de regering te betalen;
- Die een goede werkgever is.

Met de ondertekening van het MoU krijgt de regering de controle over de terminal en het tankpark terug. Ondanks het gebrek aan onderhoud van de tanks, zijn ze van grote waarde. De regering hoopt dat de raffinaderij opnieuw een zeer lucratief bedrijf wordt dat veel inkomsten genereert voor de overheid en veel banen biedt,

Er wordt thans onderhandeld over een 'Termination Suspension Transfer Agreement' zodat de onderhandelingen met geinteresseerde partijen echt van start kunnen gaan. Er wordt tevens gewerkt aan een transitieovereenkomst voor de overdracht van het beheer over de raffinaderij aan het staatsbedrijf Refineria di Aruba ("RdA"), opdat bekeken kan worden welke rol de raffinaderij verder zal gaan spelen in de economische ontwikkeling van Aruba.

De regering heeft voorts besloten dat overwegingen en criteria t.a.v. schone raffinage worden meegenomen in onderhandelingen gericht op een potentiële heropening van de Aruba raffinaderij. Aruba moet inspelen op de steeds veranderende technologieën ten aanzien van alternatieve energie om haar concurrentiepositie in de regio te verbeteren en te handhaven. 2020 lijkt op dit terrein veelbelovend te zijn.

We bezitten het land niet,
we lenen het alleen
van toekomstige generaties.

VOORUITBLIK 2020

6

Het jaar 2020 is door de Regering uitgeroepen als het jaar van de innovatie en het onderwijs. Samen zullen concrete stappen worden ondernomen op het gebied van innovatie en onderwijs om ons land te moderniseren, te versterken en voor te bereiden op huidige en toekomstige uitdagingen. De verschillende ministeries zullen de krachten bundelen en een agenda vaststellen met prioriteiten.

Er wordt hierbij gedacht aan innovatie in de ruimste zins des woords: economische innovatie, sociale innovatie, innovatie in gezondheidszorg, innovatie in wetgeving, innovatie in de primaire sector, en voornamelijk innovatie in het onderwijs. De schoolgebouwen die gesloten zijn moeten worden opgeknapt en worden heropend. Het curriculum dient verder uitgebreid te worden met landbouw, muziek, kunst, digitalisatie en verdere innovatie in het onderwijs.

- 2020 wordt het jaar van gezonde overheidsfinancien en economisch herstel. Het begin van een nieuw decennium.
- Aan het einde van dit decennium, het jaar 2030, zullen de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties gerealiseerd moeten zijn, en Aruba is vastberaden om hieraan te voldoen, en zo het kwaliteit van leven van de arubaanse burger te verbeteren.
- Onze staatsschuld zal dan gedaald zijn tot rond 65%, om in 2039 de afgesproken stand van 50% te bereiken.
- In 2020 wordt voor het eerst in jaren een balanced budget bereikt, en dit nieuw decennium zal structurele begrotingsoverschotten kennen, van minimaal 1% van het BNP.
- De ambitieuze innovatieplannen, Aruba Innova 2030, zullen zorgen dat de concurrentiepositie van Aruba in de regio sterk verbetert, waardoor de economie weer weerbaar en sterk wordt.
- Aruba zet, ook in het nieuw decennium, de mens centraal.

Een woord van dank gaat uit naar een ieder die een bijdrage heeft geleverd aan het realiseren van dit jaarverslag. Een bijzondere woord van dank gaat uit naar alle diensten en medewerkers die onder het Ministerie van Algemene Zaken, Intergriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie ressorteren.

Wees de verandering
die je in de wereld wil zien gebeuren.

Mahatma Gandhi

JAARVERSLAG
2019

GOBIERNO DI ARUBA

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes
December 2019